

Θεοφάνης Μαλκίδης

Ο Ρωσικός Στρατός στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο 1877-1878 και η Αλεξανδρούπολη

Το παρακάτω κείμενο του Θεοφάνη Μαλκίδη στην ελληνική και στη ρωσική γλώσσα συμπεριλήφθηκε στο επίσημο πρόγραμμα τελετής αποκαλυπτηρίων του μνημείου-Αλεξανδρούπολη 28 Οκτωβρίου 2011- για τους Ρώσους αξιωματικούς και στρατιώτες που πέθαναν στην Αλεξανδρούπολη το 1878.

Η κήρυξη του πολέμου από τη Ρωσία στο Οθωμανικό κράτος την 11^η Απριλίου 1877 αποτέλεσε καθόρισε σημαντικά τις εξελίξεις στα Βαλκάνια.

Ο πόλεμος ξεκίνησε στην περιοχή της Πλέβνα η οποία αποτελούσε το κλειδί για την είσοδο του ρωσικού στρατού, στον οποίο συμμετείχαν και Έλληνες, στο νότιο μέρος της Βαλκανικής χερσονήσου. Η αντίσταση του Οθωμανικού στρατού δεν ήταν αρκετή για να ανακόψει τη κάθοδο των Ρώσων, με αποτέλεσμα εννέα μήνες αργότερα, στις 10 Ιανουαρίου 1878, ο στρατηγός Σκόβελεφ με το επιτελείο του εισέρχεται στην Αδριανούπολη.

Η προέλαση του Ρωσικού στρατού συνεχίζεται και λίγο αργότερα τα στρατεύματα φτάνουν στον Άγιο Στέφανο, προάστιο της Κωνσταντινούπολης, πρωτεύουσας τότε του Οθωμανικού κράτους. Αυτό ανάγκασε τους Οθωμανούς Τούρκους να ζητήσουν ανακωχή με τους Ρώσους, ανακωχή η οποία υπογράφηκε την 31^η Ιανουαρίου 18 Ιανουαρίου, ενώ την 19^η Φεβρουαρίου ακολούθησε η συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, η οποία δημιούργησε νέα δεδομένα στο Βαλκανικό χώρο.

Παράλληλα ένα τμήμα του Ρωσικού στρατού ακολούθησε νοτιοδυτική πορεία και έφτασε στην Αλεξανδρούπολη- τότε ονομαζόταν Δεδεαγάτς- την οποία απελευθέρωσε την 18^η Ιανουαρίου 1878. Ο Ρώσος στρατιωτικός διοικητής Στάμποκ διορίζει πολιτικό διοικητή τον Ιωάννη Φιμερέλλη, ο οποίος ζητά την ανάληψη μελέτης ρυμοτομικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης, αφού στις ρωσικές δυνάμεις συμπεριλαμβανόταν και το 9^ο Σύνταγμα Μηχανικού.

Η πρόταση για να γίνει ρυμοτομικό σχέδιο στην Αλεξανδρούπολη αποτέλεσε μία σημαντική τομή στην εξέλιξη της πόλης. Η στρατηγική της θέση, η ύπαρξη του λιμένα, μέσω του οποίου γινόταν όλες οι μεταφορές, θα συνδυαζόταν πλέον με ένα σύγχρονο, ευρωπαϊκών προδιαγραφών, ρυμοτομικό σχέδιο.

Ο Ρώσος στρατιωτικός διοικητής Στάμποκ διατάσσει το σχεδιασμό της Αλεξανδρούπολης, που υλοποιήθηκε από τους Μηχανικούς του 9^{ου} Συντάγματος, οι οποίοι στηρίχθηκαν στο σχέδιο της Οδησσού. Μίας πόλης που χτίστηκε από Έλληνες, και την περίοδο που ο ρωσικός στρατός βρισκόταν στην Αλεξανδρούπολη είχε Έλληνα κυβερνήτη, τον Γρηγόριο Μαρασλή. Η Οδησσός ήταν επίσης η πόλη όπου το 1814 δημιουργήθηκε η Φιλική Εταιρεία, η οργάνωση που προετοίμασε την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Το 9^ο Σύνταγμα Μηχανικού παρουσίασε ένα εξαιρετικό σχέδιο που έλαβε υπόψη του τη θέση της πόλης της Αλεξανδρούπολης στο χώρο αλλά και στο χρόνο και καθόρισε την μετέπειτα εξέλιξή της.

Η πόλη αναδείχθηκε και επεκτάθηκε με ένα σχέδιο με ευθείες και μεγάλες οδούς, με λεωφόρους και με πλατείες, δίνοντας βαρύτητα στην υπέροχη θέα προς τη θάλασσα. Επίσης, οι Ρώσοι πραγματοποίησαν την ύδρευση της πόλης, και προετοίμασαν την υλοποίηση του συμβόλου της πόλης, του Φάρου ο οποίος κατασκευάστηκε από την γαλλική εταιρεία Φάρων και Φανών και λειτούργησε την 1η Ιουνίου του 1880.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του Ρωσικού στρατού στην Αλεξανδρούπολη που κράτησε εννέα μήνες, αξιωματικοί και στρατιώτες προσβλήθηκαν από την ασθένεια του τύφου και πέθαναν 30 από αυτούς. Οι αξιωματικοί ενταφιάστηκαν στο τμήμα της οδού Μαυρομιχάλη, μεταξύ των οδών Αίνου και Βισβύζη (περιοχή 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου), ενώ οι στρατιώτες στο στρατόπεδο το οποίο βρισκόταν στην περιοχή του Μαΐστρου.

Η τιμητική επιγραφή στη μνήμη των Ρώσων που βρέθηκε στο χώρο ταφής των αξιωματικών γράφει τα εξής: «ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ 9^{ΟΥ} ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΑΡΟΙΝΓΕΡΜΑΝ ΛΑΝΣΚΙ ΤΡΙΑΝΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΠΕΣΑΝ ΧΤΥΠΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΟΥ ΤΥΦΟΥ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΔΕΔΕΑΓΑΤΣ ΤΗΝ 1^{ΗΝ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1878».

Η απόδοση τιμής από την Αλεξανδρούπολη στη μνήμη των Ρώσων αξιωματικών και στρατιωτών του 9ου Συντάγματος της 3ης Μεραρχίας, που έχασαν τη ζωή τους και ενταφιάστηκαν εδώ, καθώς και στους Ρώσους του Συντάγματος Μηχανικού που σχεδίασαν το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης, αποτελεί χρέος και καθήκον. Αποτελεί ένα δείγμα επιβεβαίωσης των στενών δεσμών φιλίας και συνεργασίας μεταξύ του Ελληνικού και Ρωσικού Λαού.